

ROLUL ȘI IMPORTANȚA FOTOGRAFIEI JUDICIARE ÎN INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR

Lect. univ. dr. Petruț Ciobanu

Abstract

The role of photography in the activity of judicial bodies is important, given that the photographs underlie most specific forensic activities, whether they are carried out in the field or inside the laboratory.

Scientific pictures examining the corpora delicti represent scientific evidence necessary for discovering the offenses and identifying the perpetrator of a criminal act.

Keywords: *location and initial appearance pictures; sketch-pictures; main objects pictures; detail pictures; examination pictures; corpus delicti (body of the crime).*

Primul serviciu specializat în fotografiere judiciară a fost cel al Prefecturii poliției din Paris, înființat în anul 1872, a cărui activitate a fost perfecționată de Alphonse Bertillon, după anul 1879¹.

România s-a situat printre *primele țări europene* care au apelat la serviciile fotografiei judiciare, utilizarea ei fiind semnalată încă din anul 1879, de către un serviciu specializat al poliției capitalei².

Primele reguli cu caracter științific de executare a fotografiei judiciare în domeniul identificării persoanelor după semnalmente au fost elaborate de către Nicolae Minovici, în lucrarea „*Manual tehnic de medicină legală*”, în care există un capitol intitulat „Fotografia judiciară”³.

¹ A. Bertillon, *L'identité judiciaire*, plachetă editată de Direction de la Police Judiciaire (Service de l'identité judiciaire), Paris, aprilie, 1964.

² N. Ionescu, *Fotografia de semnalmente în România*, în culegerea de referate „Școala românească de criminalistică”, editată de Ministerul de Interne, București, 1975, p. 60-63.

³ N. Minovici, *Manual tehnic de medicină legală*, București, 1904, cap. IX. Precizăm că anul 1904 a fost primul an în care medicina legală a devenit obiect de studiu și în Facultatea de Drept. În același an avea să apară și un prim manual românesc de poliție judiciară elaborat de Ion Periețean și Vasile Dumitrescu.

În perioada aceea se aveau în vedere avantajele fotografiei judiciare executate la fața locului ori în împrejurări similare.

Fotografiile științifice de examinare a corpurilor delictive au fundamentat în mod considerabil importanța fotografiei în descoperirea infracțiunilor.

Rolul fotografiei în activitatea organelor judiciare este important, având în vedere că „fotografia stă la baza majorității activităților specifice criminalistice”, indiferent dacă acestea se desfășoară pe teren sau în laborator.

Mai mult decât atât, fotografia judiciară reprezintă un „ajutor indispensabil organelor de anchetă”⁴.

Avantajele fotografiei judiciare sunt:

a. *fidelitatea în fixarea și redarea imaginii* locului faptei, a urmelor infracțiunii, a rezultatelor diverselor cercetări criminalistice de laborator, atât în radiații vizibile, cât și invizibile;

b. *obiectivitatea în prezentarea datelor obținute* prin mijloace criminalistice, fixate prin intermediul fotografiei, cu privire la circumstanțele în care a fost săvârșită fapta și la persoana autorului;

c. *rapiditatea și relativa simplitate de executare a fotografiilor*, ceea ce determină rezolvarea operativă a cazului;

d. *evidența probatorie a fotografiei sau a imaginilor video* reprezintă un avantaj pentru clarificarea multor cauze judiciare⁵;

e. *influența psihologică* pe care o poate avea asupra suspectului sau inculpatului, dar și asupra organelor judiciare.

Procedeele fotografice folosite în investigațiile criminalistice reprezintă o preluare a metodelor curente de fotografiere și aplicarea lor la nevoile procesului judiciar, prin adaptarea specifică a metodelor fotografice.

Astfel, au fost inițiate noi procedee și concepute noi tehnici de fotografiere, având ca destinație investigațiile criminalistice, apărând astfel o ramură a fotografiei științifice, intitulată *fotografia judiciară*.

Fotografia judiciară reprezintă ansamblul procedeele tehnico-științifice necesare investigării, fixării și redării rezultatelor cercetărilor criminalistice sub forma imaginilor fotografice.

Fotografia judiciară cuprinde două categorii, în raport de destinația lor, categorii care nu se diferențiază în mod absolut.

Prima categorie poartă denumirea de *fotografie judiciară operativă* și cuprinde toate categoriile de fotografii executate la locul faptei (fotografia de ansamblu, procedee speciale de fotografiere a urmelor, fotografia semnalmentelor, fotografia de reconstituire, fotografii destinate fixării rezultatelor unor activități de urmărire penală).

⁴ J.A. Radley, *Photography in crime detection*, Ed. Chapman Hall Ltd., Londra, 1948, p. 13 și urm.

⁵ C. Suci, *Criminalistica*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, p. 23.

A doua categorie, denumită *fotografia judiciară de examinare*, include toate fotografiile executate în laboratoarele criminalistice (fotografia de ilustrare, fotografia în radiații invizibile).

Organele de urmărire penală conduc în mod direct diferite activități procedurale care solicită executarea unor fotografii sau înregistrări video, iar în alte cazuri sunt obligate să procedeze la executarea de fotografii, ceea ce presupune alegerea aparatului, a materialului fotosensibil și aplicarea celor mai adecvate metode de fotografiere, în raport de cunoștințele de tehnică fotografică.

Instanțele de judecată trebuie să analizeze și să se pronunțe asupra unor rezultate ale cercetărilor criminalistice, redată prin imagini fotografice.

Aprecierea, însușirea sau respingerea acestor concluzii poate fi realizată numai de către juristul avizat asupra posibilităților, limitelor de executare a fotografiilor judiciare sau înregistrărilor video⁶.

Fotografia judiciară cu caracter operativ se execută cu prilejul cercetării locului faptei de către organele de poliție și reprezintă un procedeu important de fixare a rezultatelor cercetării, pe lângă mențiunile cuprinse în procesul-verbal.

În cazuri precum omorul, accidentele rutiere, navale, aeriene, incendiile, exploziile, *cercetarea la fața locului nu mai poate fi realizată fără executarea de fotografii*.

În efectuarea fotografiei judiciare este important să se respecte atât cerințele tehnice privitoare la obținerea unor imagini de bună calitate, cât și regulile pentru evidențierea împrejurărilor, detaliilor sau urmelor ce pot avea o anumită semnificație în soluționarea cauzei⁷.

Procedeele de fotografiere aplicate la fața locului includ: fotografia de orientare, fotografia-schiță, fotografia obiectelor principale, fotografia de detaliu, fotografia urmelor și măsurătorile fotografice⁸.

1. Fotografia de orientare

Fotografia de orientare are drept scop fixarea imaginii întregului loc al faptei, într-un ansamblu de puncte de reper sau de orientare, de natură să permită identificarea zonei în care s-a săvârșit fapta penală.

Fotografia de orientare surprinde aspecte cu privire la locul propriu-zis al faptei și zona înconjurătoare, distanțele până la construcțiile sau alte puncte de reper din apropiere, drumurile de acces, posibilitățile de vizibilitate.

În cazul fotografiilor executate în locuri deschise, punctele de orientare sunt ansambluri de clădiri, construcții uzinale, poduri, diverse indicatoare, borne kilometrice, orice element cu o prezență stabilă în zonă.

⁶ C. Suci, *Criminalistica*, op. cit., p. 25; C.E. O'Hara, *Principii de bază ale cercetării penale*, Ed. C.C. Thomas, Illinois, SUA, 1976, p. 66; P. Kirk, op. cit., 1966, p. 403; H.G. Wells, op. cit., p. 238; H.A. Selivanov, *Criminalistica*, sub redacția lui S.A. Golunski, Ed. Științifică, București, 1961, p. 53 ș.a.

⁷ N. Ionescu, *Tratat practic de criminalistică*, vol. I, I.G.P., Ed. Ministerului de Interne, București, 1976, p. 44-45; P.F. Ceccaldi, op. cit., p. 18-19.

⁸ C. Suci, *Criminalistica*, op. cit., p. 55 și urm; S.A. Golunski, *Criminalistica*, Ed. Științifică, București, 1967, p. 7; N. Ionescu, op. cit., p. 6-68.

În cazul fotografiilor executate în locuri închise, fotografia de orientare surprinde exteriorul clădirii, prin identificarea unor puncte de reper sau prin raportare la particularitățile construcțiilor învecinate sau ale străzii în ansamblul său.

Executarea fotografiei de orientare impune utilizarea obiectivelor cu un unghi de poză mare, de genul obiectivelor superangulare sau rotative, dar există și posibilitatea folosirii unor obiective normale. Uneori pot fi folosite și teleobiective, dacă condițiile de la fața locului o impun.

În cazul unor incendii sau explozii, pentru a nu pune în pericol membrii echipei de cercetare, fotografierea se execută de la distanță, prin utilizarea teleobiectivelor.

Punctul din care se execută fotografiile este numit „punct de stație”, iar condițiile de iluminare trebuie să asigure o redare clară și corectă a ansamblului locului faptei și a punctelor de orientare.

2. Fotografia-schiță

Fotografia-schiță are ca scop redarea întregului loc al faptei, cu tot ce are el mai caracteristic.

Fotografia se execută cu aparatul situat la înălțimea medie a ochilor. Fotografia-schiță cuprinde mai multe variante, potrivit procedeele de execuție⁹.

a. *Fotografia-schiță unitară* redă totalitatea locului faptei într-un singur cadru, prin alegerea punctului de stație și a unui obiectiv cu distanța focală ce permite surprinderea elementelor caracteristice și a obiectelor principale.

b. *Fotografia-schiță panoramică* este considerată o variantă a fotografiei de orientare¹⁰ și reprezintă o alternativă la redarea unitară a locului faptei, în situația în care acesta ocupă o suprafață mare, greu de redat într-o singură fotografie.

În cadrul acestui tip de fotografie se folosește un obiectiv superangular, dar în imagine nu vor apărea toate detaliile ce prezintă interes în clarificarea cauzei. Există însă posibilitatea executării unor fotografii de orientare prin procedeul panoramării.

Fotografia panoramică se clasifică în¹¹:

- *fotografia panoramică liniară* - se execută cu aparatul ce se deplasează paralel cu locul faptei, iar distanța dintre două puncte de stație se stabilește în funcție de unghiul de poză al obiectivului;

- *fotografia panoramică circulară* - se realizează prin luarea de imagini, executate prin rotirea aparatului situat într-un punct de stație central, în raport de unghiul de poză.

c. *Fotografia-schiță pe sectoare* redă locul săvârșirii faptei penale, fotografiile executându-se în condiții similare de iluminare, cu același obiectiv și la aceeași scară.

⁹ C. Suciu, *Criminalistica, op. cit.*, p. 57-59; N. Ionescu, *op. cit.*, p. 62-64.

¹⁰ I. Mircea, *Criminalistica*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 32.

¹¹ C. Suciu, *Criminalistica, op. cit.*, p. 58-59.

Procedeul se aplică în locurile compartimentate sau în cazul locurilor în care nu se poate executa o fotografie unitară.

d. *Fotografia-schiță încrucișată* se execută cu aparatul situat în puncte diferite sau diametral opuse, în scopul de a se înlătura din imagine „zonele oarbe”.

3. Fotografia obiectelor principale

Fotografia obiectelor principale constă în fixarea imaginilor obiectelor care sunt în legătură sau care reflectă urmele și consecințele faptei penale (corpul victimei unei omucideri, armele și instrumentele folosite la săvârșirea infracțiunii, obiectele purtătoare de urme, inclusiv urmele). Fotografia obiectelor principale se execută în faza statică a cercetării la fața locului.

Fotografia obiectului principal trebuie dublată de o fotografie care redă poziția obiectului în ansamblul câmpului infracțional, precum și în raport de poziția sau destinația față de alte obiecte principale.

Obiectul trebuie fotografiat astfel încât imaginea să prezinte toate elementele, detaliile sale caracteristice apte pentru identificare.

Fotografierea se efectuează dintr-un plan perpendicular pe obiect, cu o iluminare directă sau laterală, prin marcarea obiectului cu un număr, iar lângă obiectele principale se așează o unitate de măsură (riglă, centimetru, bandă gradată), pentru aprecierea dimensiunilor și a distanțelor dintre obiecte.

4. Fotografia de detaliu

Fotografia de detaliu este caracteristică fazei dinamice a cercetării la fața locului, fază în care este permisă deplasarea sau modificarea poziției obiectelor în vederea punerii în evidență a detaliilor caracteristice, a urmelor, precum și a localizării lor pe suprafața obiectului.

Detaliile caracteristice sunt fotografiate de aproape, cu o unitate de măsură lângă detaliu, la o scară cât mai mare și cu sursele de lumină dispuse lateral și în spatele aparatului de fotografiat, astfel încât prin jocul umbrelor să fie evidențiate detaliile caracteristice, pentru utilizarea în procesul identificării.

Fotografia de detaliu acoperă o arie destul de vastă de domenii care se interferează, iar sub raport tehnic criminalistic, este dificil de făcut o distincție netă între fotografia de detaliu și fotografia propriu-zisă a urmelor.

Pentru executarea unei fotografii de detaliu este necesar:

- un obiectiv cu caracteristici optice corespunzătoare mărimii detaliului;
- filme foto cu sensibilitate cromatică, putere de contrast și rezoluție mare;
- filtre pentru punerea în evidență a detaliilor cu o culoare apropiată de nuanța de culoare a fondului;

- surse de lumină artificială sau ecrane pentru dirijarea luminii naturale.

În situația în care se folosesc materiale fotosensibile color, utilizate în fixarea rezultatelor cercetării la locul faptei, pe lângă caracteristicile lor generale, este importantă corelarea lor cu tipul de iluminare (naturală sau artificială).

Sunt foarte multe cazuri în care fotografia de detaliu se interferează cu macrofotografia, destinată unor mărimi de până la 10x, iar pentru aceasta se recurge la montarea de *inele intermediare*, între obiectiv și camera obscură, fotografia putându-se efectua de la o distanță de ordinul centimetrilor.

Acest procedeu are o aplicabilitate generală, dar prezintă și un rol particular în fixarea acelor detalii dispuse pe suprafețe sau obiecte imposibil de transportat în laboratoarele criminalistice (autovehicule, instalații industriale, ziduri etc.).

5. Procedee speciale de fotografiere la fața locului

Procedeele speciale de fotografiere includ o serie de fotografii, al căror scop și mod de efectuare au impus conturarea lor distinctă în ansamblul fotografiilor executate la fața locului¹².

O primă categorie cuprinde procedeele de fotografiere a *urmelor* (cele de mâini, de picioare, de dinți), iar o altă categorie cuprinde procedeele de fotografiere a *armelor, instrumentelor* de spargere și a urmelor lor.

Menționăm faptul că fotografierea se face numai după *revelarea* urmelor, în primul rând a celor latente, dar și a celor a căror nuanță nu se distinge de culoarea fondului.

Aparatul de fotografiat se instalează într-o poziție plan paralelă cu urma, mijlocul material de probă, iar sursele de lumină se dispun direct și lateral pentru evidențierea, prin jocul umbrelor, a caracteristicilor de identificare, cum ar fi, de pildă, cazul urmelor de adâncime¹³.

De asemenea, este folosită o rigla centimetru (în vederea măsurării pe fotogramă), mai ales lângă instrumentele și obiectele fotografice, dar și lângă urmele de o anumită mărime (urme de picioare, de mijloace de transport).

6. Fotografia digitală

Fotografia digitală reprezintă o metodă modernă de fixare a imaginilor fotografice, în care locul peliculei fotosensibile îl ia tehnica de calcul, tehnică ce mărește posibilitățile de investigare a locului săvârșirii infracțiunii.

În această situație, revelarea și fixarea fotografică a urmelor se realizează în condiții optime și sigure, prin vizualizarea directă a urmei, existând posibilitatea de a se selecta cea mai bună imagine care poate fi prelucrată prin tehnicile informatice (mărită, contrastată).

Aparatul digital poate fi conectat la un dispozitiv telefonic mobil, iar imaginea poate fi transmisă direct la laboratoarele poliției, care pot prelucra operativ urma, cu ajutorul tehnicii de calcul.

¹² C. Suciu, *Criminalistica*, op. cit., p. 62-63.

¹³ V. Manea, C. Dumitrescu, G. Niță, I. Vochescu, I. Dumitrescu, E. Gagea, F. Ionescu, *Curs de tehnică criminalistică*, vol. I, editat de Școala de ofițeri activi ai Ministerului de Interne, București, 1991, p. 68.

Astfel, o urmă digitală, revelată la fața locului, este transmisă și prelucrată prin sistemul AFIS-2000, iar identificarea este posibilă într-un interval de câteva minute.

7. Procedeele de fotografiere a cadavrelor

Cadavrele găsite la fața locului, indiferent de cauza și natura morții (omucidere, sinucidere, accident), se fotografiază pentru redarea poziției corpului, a stării îmbrăcăminte, a leziunilor vizibile în acel moment, a distanței și raportului de poziție cu obiectele din apropiere.

Regula generală este aceea potrivit căreia cadavrele sunt fotografiate în poziția și starea în care au fost găsite, nefiind permisă nicio modificare.

Potrivit acestei reguli generale, se efectuează o fotografie cu aparatul dispus deasupra cadavrului, într-o poziție plan paralelă, care să permită fixarea imaginii întregului corp, și, de asemenea, se efectuează mai multe fotografii din părțile laterale (fotografii încrucișate).

În aceste cazuri, se evită fotografiile dinspre cap și picioare, pentru prevenirea deformărilor, iar dacă acest lucru nu este posibil, fotografiile se execută de la o distanță mai mare și cu aparatul cât mai ridicat, cu ajutorul surselor de lumină care se dispun frontal și lateral, pentru înlăturarea umbrelor.

Pe lângă regula generală, mai există și următoarele reguli particulare:

a. *cadavrele dezmembrate* sunt fotografiate în două etape: mai întâi se fotografiază fiecare parte în locul și în poziția în care se află, apoi se fotografiază întregul corp după ce este refăcut;

b. *cadavrele înecaților* sunt fotografiate o dată în apă, cum au fost găsite, și imediat după scoatere, pentru a nu risca apariția procesului de putrefacție, mai ales la temperaturi ridicate.

c. *cadavrele spânzurate* sau în poziția șezând sunt fotografiate din față, din spate și din părțile laterale, insistându-se asupra nodului și șanțului de spânzurare;

d. *cadavrele carbonizate* sunt fotografiate în starea în care au fost găsite, sunt așezate pe o suprafață albă (hârtie sau cearșaf) pentru a se obține contrast și sunt fotografiate cu ajutorul unei lumini puternice;

e. *cadavrele înghețate* sunt fotografiate în starea inițială, precum și după dezghețarea la temperatura camerei.

8. Măsurători fotografice

Măsurătorile fotografice se execută la fața locului și reprezintă procedee de natură să permită stabilirea dimensiunilor și a distanței dintre diversele obiecte aflate în câmpul infracțional, pe fotografiile executate cu prilejul cercetării locului faptei.

a. *Măsurătoarea fotografică cu ajutorul riglei gradate sau fotografia bidimensională*¹⁴ este o metodă utilizată frecvent în determinarea dimensiunilor liniare ale urmelor

¹⁴ N. Ionescu, *op. cit.*, vol. I, p. 51.

și obiectelor. În literatura de specialitate, procedeul este denumit „fotografiere la scară”.

Ca o regulă generală, rigla se așează paralel și cât mai aproape de obiect și va fi în același plan cu suprafața măsurată.

Astfel, în cazul în care se măsoară o urmă de adâncime, centimetrul este adus la nivelul urmei prin presare în funcție de plasticitatea solului, iar aparatul de fotografiat este instalat perpendicular pe urmă, cu o iluminare laterală sau din spatele aparatului, pentru a se asigura redarea clară a tuturor detaliilor urmei sau obiectului.

b. *Măsurătoarea fotografică cu ajutorul benzii gradate* reprezintă un procedeu utilizat în mod frecvent, cu rezultate notabile în cercetarea la fața locului, pentru determinarea distanței dintre obiecte și pentru redarea dimensiunilor obiectelor sau urmelor mai mari, de genul urmelor de frânare ale autovehiculelor.

Metoda se aplică în momentul în care se execută fotografiile schiță și fotografiile obiectelor principale.

Banda metrică este confecționată din material plastic, lată de 10 cm și cu lungime de până la 10 m, fiind împărțită în segmente de 10 cm, colorate alternativ în alb și negru, iar segmentul este un multiplu al distanței focale a aparatului (de exemplu, în cazul distanței focale de 5 cm, segmentul de 10 cm reprezintă dublul acesteia).

Banda este întinsă pe jos, paralel cu axa optică a aparatului dintr-un punct situat exact sub obiectivul aparatului, punct determinat cu ajutorul firului de plumb¹⁵, astfel încât distanțele de la aparat la obiect, dintre diferite obiecte, ca și scara obiectelor, sunt stabilite prin intermediul segmentelor.

Pe lângă această metodă, se folosește și metoda *jaloanelor gradate* (dispuse în profunzime din 10 în 10 m) sau metoda *planșetei cu laturi egale*, ce reprezintă o planșă pătrată, cu latura de 1 m, așezată la marginea de jos a cadrului fotografiat, care va apărea la baza fotografiei.

c. *Măsurătorile tridimensionale* se realizează prin *stereofotografie*, cu aparate având două obiective, cu ajutorul unor planșete speciale, precum și pe *fotografii executate ocazional*, iar procedeele sunt aplicate de specialiștii fotografi ai organelor judiciare.

În prezent, măsurătorile tridimensionale beneficiază de aportul *holografiei*, iar imaginile obținute cu ajutorul radiației laser permit o vizualizare spațială din mai multe unghiuri.

d. *Fotogrammetria* este o metodă importantă de lucru în topografie, preluată și adaptată necesităților cercetării la fața locului datorită posibilităților de reconstituire și de măsurare a suprafețelor, formei și poziției obiectelor principale¹⁶.

¹⁵ A.A. Eisman, N.A. Selivanov, *Sudebnaia fotografia*, Editura pentru Literatură Juridică, Moscova, 1965, p. 110, *apud* C. Suci, *Criminalistica*, *op. cit.*, p. 81.

¹⁶ G. Marton, N. Zeghene, *Fotogrammetria*, Ed. Științifică, București, 1972, p. 17, *apud* C. Suci, *Criminalistica*, *op. cit.*, p. 82.

În prezent, *fotogrammetria* este singurul procedeu științific de efectuare a unor măsurători fotografice tridimensionale precise.

Fotogrammetria se bazează pe principiul stereofotografiei și se efectuează cu ajutorul unui aparat de tip „WILD”, dotat cu două camere de fotografiat dispuse la o distanță de 40 sau 100 cm, prin se obțin simultan două imagini ale aceluiași obiect sau suprafețe, din două unghiuri diferite. După prelucrare, cele două fotografii sunt introduse într-un dispozitiv numit *restitutor*, pentru realizarea schiței locului faptei.